

Konferencja z okazji 500. rocznicy urodzin Jana Kalwina w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej

10 lipca 2009 roku minęło pięćset lat od urodzin Jana Kalwina, jednego z najbardziej wpływowych teologów ewangelickich, jacy pojawili się w ciągu pięciu wieków istnienia protestantyzmu. Za sprawą Kalwina doszło do usystematyzowania rodzącej się teologii ewangelickiej¹, zaś jego zdolności przywódcze i organizacyjne nadały nowy rozmach ruchowi reformacyjnemu. Ponadto liczne myśli Pikardyjczyka² stały się glebą, z jakiej wyrosły późniejsze kościoły ewangeliczne (wolne), opierające się w dużym stopniu właśnie na teologii francuskiego Reformatora³.

Z okazji 500. rocznicy urodzin Kalwina ewangelicy reformowani na całym świecie, a także inne środowiska chrześcijańskie darzące uznaniem dorobek francuskiego teologa, zorganizowały szereg uroczystości i konferencji poświęconych życiu i poglądom Reformatora z Genewy. 14 października 2009 roku, dzięki współpracy Konsystorza Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w RP z Chrześcijańską Akademią Teologiczną, jedna z owych konferencji odbyła się w Warszawie. Tematem symposium był *Kalwinizm i korzenie*

---

¹ Systematyczny wykład teologii ewangelickiej przedstawił Kalwin w *Nauce religii chrześcijańskiej (Institutio Christianae religionis)*. Łaciński termin *institutio* ma szereg różnych znaczeń: urządzenie, zarządzenie, plan, nauka, pouczenie, zasada, metoda, podstawa, fundament. Por. *Słownik łacińsko-polski*, opr. K. Kumaniecki, Warszawa 1965, s. 268. W polskich przekładach tytułu dzieła Kalwina używany jest najczęściej wyraz *nauka*, choć może należałoby raczej oddawać Kalwinowe *institutio* słowem *podstawa*, *fundament*.

² Kalwin urodził się w pikardyjskim miasteczku Noyon na północy Francji.

³ Por. M. Weremiejewicz, *Powstanie Aliansu Ewangelicznego*, [w:] *Alians Ewangeliczny w RP*, pod red. W. Dwulata, Warszawa 2009, s. 12, 15-16. Problematykę relacji pomiędzy wyznawcami kościołów ewangelicznych a ewangelikami M. Weremiejewicz podjęła też w pracy magisterskiej *Postawy członków Społeczności Chrześcijańskiej w Warszawie wobec Kościołów ewangelickich*, Warszawa 2006. Praca napisana została w ChAT, pod kierunkiem prof. K. Karskiego. Zob. też: W. Polok, *Jan Kalwin a Kościół Adwentystów Dnia Siódmego*, „Jednota”, 7-8 (2009), s. 13-14; M. Harasim, *Reformacja XVI wieku a współczesny adwentyzm*, Warszawa 2009, s. 15.

współczesnej Europy. Owocem konferencji są referaty, które mamy przyjemność zaprezentować poniżej czytelnikom „Rocznika Teologicznego”.

W tekście otwierającym prezentowany zbiór opracowań, pt.: *Wyzwania stawiane przez Kalwina Kościołowi XXI wieku*, prof. Alan Sell zapytuje, czy teologia urodzonego przed pięciuset laty Kalwina stanowi wyzwanie dla współczesnego Kościoła? Rozważając ową kwestię, dochodzi do wniosku, że [...] *kalwińskim wyzwaniem dla współczesnego Kościoła jest spajanie pewnych rzeczy, które zbyt często traktuje się rozłącznie*. Do owych rzeczy zalicza Sell relacje [...] *między Ewangelią a Kościołem, Duchem Świętym a Słowem Bożym, Słowem Bożym a Kościołem, Biblią a Sakramentami, obowiązkami duszpasterskimi a kaznodziejstwem i - wreszcie dogmatyką a etyką*.

Problem miejsca teologa z Genewy w XXI wieku pojawia się także w referacie prof. Jérôme'a Cottina *Ponowne odkrywanie Kalwina we Francji w 2009 roku*, w którym autor przygląda się recepcji Kalwina we współczesnej Francji. Z tekstu możemy się dowiedzieć między innymi, iż znajomość zagadnień związanych z Kalwinem była do niedawna w kraju jego pochodzenia raczej nikła, aczkolwiek tendencja ta uległa znacznej zmianie w roku 2009, w którym doszło do nagłego zainteresowania Francuzów postacią Reformatora.

Dwa kolejne artykuły poświęcone zostały zagadnieniom eklezjologicznym. W opracowaniu *Eklezjologia Jana Kalwina w podstawowych dokumentach doktrynalnych waldensów z lat 1560-1655* ks. dr Paweł Gajewski przedstawił zagadnienie przystosowania nauki o Kościele Jana Kalwina do eklezjologii waldensów. W swoim tekście uwypuklił specyficzne cechy eklezjologii waldensów zawartej w ich wyznaniach wiary. Z kolei prof. Martin Friedrich, w artykule *Kalwin a jedność Kościoła*, podjął zagadnienie nastawienia Kalwina do teologii rzymskokatolickiej na gruncie eklezjologii, podkreślając, że Kalwinowa nauka o Kościele posiadała spory potencjał ekumeniczny, niewykorzystany jednak w pełni przez Reformatora w kontaktach z katolikami.

Powyższa teza prof. Friedricha współgra z wywodami teologa katolickiego ks. dra hab. Rajmunda Porady z Opola, zapisanymi w artykule *Związek usprawiedliwienia i uświęcenia w myśli Jana Kalwina – perspektywa katolicka*. Ks. Porada dowodzi w nim, że refleksja Kalwina na temat usprawiedliwienia i uświęcenia posiada wiele cech wspólnych z nauczaniem Soboru Trydenckiego, odbiegając jednocześnie od klasycznego ujęcia owego zagadnienia przez Lutra i luteranizm.

Życzliwej uwadze czytelników polecam swój artykuł *Cycerońskie wątki w „Nauce religii chrześcijańskiej” Jana Kalwina*. W tekście tym ukazałem związek kalwińskiej filozofii religii z twórczością Cyncerona. Ponadto starałem

się ustalić, jakie poglądy zawarte w pismach Cycerona Kalwin aprobował, a z jakimi podjął polemikę. Warto dodać, że jest to pierwsze opracowanie w języku polskim poruszające ową problematykę.

Prof. Wojciech Kriegseisen ukazał w swoim artykule rolę ewangelików reformowanych w procesie modernizacji i demokratyzacji Rzeczypospolitej szlacheckiej w drugiej połowie XVI w. i w Warszawie epoki stanisławowskiej. Podjął też ogólne rozważania na temat relacji zachodzących pomiędzy demokratycznym ustrojem zborów reformowanych oraz kalwińską nauką o oporze wobec złych władców a rozwojem współczesnej demokracji europejskiej.

Zbiór referatów z konferencji zamyka esej autorstwa dra Krzysztofa Dorosza *Przyjdź Królestwo Twoje. Refleksje na temat wiary i kultury*, w jakim poddał on krytyce mit religijnej neutralności kultury oraz antychrześcijańskie wątki występujące we współczesnej kulturze. Uczynił to z punktu widzenia teologii i filozofii uprawianej przez ewangelików reformowanych.

Jak się okazuje, opracowania niniejsze cechuje duża różnorodność tematyczna⁴, atoli posiadają one wspólny motyw przewodni, którym jest twórczość Kalwina oraz miejsce kalwinizmu w myśli europejskiej. Oryginalna tematyka referatów pozwala żywić nadzieję, iż opublikowanie ich w „Roczniku Teologicznym” w formie artykułów będzie istotnym uzupełnieniem polskojęzycznego piśmiennictwa poświęconego Kalwinowi i kalwinizmowi.

Dr hab. Rafał Marcin Leszczyński, prof. ChAT

---

⁴ Międzynarodowy charakter konferencji sprawił, że różnorodność w artykułach uwidoczniła się także, często w sposób bardzo jaskrawy, w odmiennym sposobie sporządzania przypisów przez autorów, co wymagało dostosowania ich do standardów obowiązujących w „Roczniku Teologicznym”, prowadząc do licznych interwencji w ich kształt podczas pracy redakcyjnej.

